

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์” (พ.ศ. 2535 - 2539) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะปีพ.ศ. 2535 - 2539 ก็เพราะในปีพ.ศ. 2535 คณะรัฐบาลได้ตระหนักถึงพิษภัยของโรคเอดส์ จึงได้ตั้งสำนักงานประสานนโยบายและแผนงานโรคเอดส์ คือแผนป้องกันโรคเอดส์แห่งชาติ (พ.ศ. 2535 - 2539) ภายได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 7 นอกจากนี้หน่วยงานภาคเอกชนและกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนจากต่างประเทศคือ AIDCAP / USAID ได้ให้เงินทุนต่อองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย (NGOs) มาทำการวางแผนการผลิตสื่อเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์อย่างจริงจัง

ประเด็นของการศึกษา “การใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์” จึงต้องการทราบในแต่ละกระบวนการ เริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตเนื้อหา การสร้างความหมาย และการสื่อความหมายโดยใช้สัญลักษณ์ (Sign) และรหัส (Code) ที่เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของลักษณะการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ของการใช้การ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ นอกจากนี้ยังศึกษาในส่วนของงานนำการ์ตูนเพื่อไปใช้ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีดังนี้คือ ทฤษฎีผู้ส่งสารตามแบบจำลองของ เวสต์ลีย์ และแมคคีน (1957) แนวคิดเกี่ยวกับการ์ตูน ทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology) แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน (Cartoon Code) และแนวคิดการสื่อสารเพื่อการสาธารณสุข โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ คือ โครงการเข้าถึงเอดส์ (ACCESS) ศูนย์บริการและฝึกอบรมแรงงาน (คลิสท์ - CLIST) องค์กรพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข (PATH) สมาคมทำหมันและพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งประเทศไทย (ทีเอวีเอส - TAVS) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง (ยูดีเอฟ - UDF) สำนักนายกรัฐมนตรีและกองโรคเอดส์ กระทรวงสาธารณสุข โดยรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 6 ชุด คือ ชุด POP-UP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มแรงงานบริการ (SWOP II) การ์ตูนข่าวบันเทิง ชุด “ฮาให้คิด” สูตรรักของ ช.ชาย ญ.หญิง รักเป็นการ์ตูนเอดส์บันเทิงและความรู้ และคุยเรื่องเอดส์กับ “แอกเซส”

คัดเลือกภาพมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 42 เรื่อง จำนวน 103 ภาพ โดยแบ่งตามลักษณะการใช้ (Function) ของการ์ตูน ดังนี้

1. การใช้การ์ตูนเป็นตัวผูกเรื่องราว (The Narrative Art Cartoon) การ์ตูนเป็นตัวดำเนินเรื่อง

2. การใช้การ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration) ประกอบเรื่องราวให้สมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หน่วยงานของผู้ผลิตและสร้างความหมายการ์ตูนและนักเขียนการ์ตูน และรวบรวมจากภาคเอกสาร เพื่อนำมาประกอบการวิจัย ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยมีดังนี้คือ

ผลการวิจัย

1. ขบวนการผลิตและสร้างความหมายของการใช้การ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทยของกลุ่ม NGOs

การ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ ถูกผลิตด้วยกลุ่มของผู้ที่เป็นตัวตั้งตัวตีและให้การสนับสนุน (The Advocacy Role) เป็นเจ้าของแหล่งข้อมูล (Source) ซึ่งการศึกษาองค์การพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organization : NGOs) องค์การที่สำคัญที่เป็นตัวกำหนดเนื้อหา คือ องค์การเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข (PATH), โครงการเข้าถึงเอดส์ (ACCESS), ศูนย์บริการฝึกรอบรมและข้อมูลแรงงาน (คลิสท์ - CLIST) ทำหน้าที่สำคัญเป็นผู้ผลิตสื่อและเป็นช่องทางการสื่อสาร เป็นผู้ทำหน้าที่เลือกสรรเนื้อหาและคัดเลือกข้อมูลต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร

ซึ่งจากการวิเคราะห์การสื่อความหมายของการ์ตูนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่องค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) กำหนดไว้คือ

1. ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์
2. การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย
3. ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในการรักษาพยาบาล
4. สร้างความมั่นใจและช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ

กลุ่มเป้าหมายการรณรงค์

เป็นกลุ่มแรงงานบริการประกอบด้วย พนักงานโรงแรม, โรงแรม, ห้างสรรพสินค้า, ไซต์ก่อสร้าง, วินมอเตอร์ไซด์, อุซ่มารถ, บัมน้ำมัน, พนักงานขสมก. ฯลฯ

โดยมีปัจจัยในการคัดเลือกเนื้อหาที่นำเสนอ ดังนี้

1. ศึกษาถึงปัญหาและพฤติกรรมของคนในสังคมและ Identify ปัญหาตรงนั้นให้ได้
2. เก็บประเด็นข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ได้จากเจ้าหน้าที่ภาคสนาม
3. ดูว่ากลุ่มเป้าหมายสนใจสื่อประเภทใด เช่น เขาอ่านอะไรอยู่ เขาสนใจสื่อประเภทไหน อย่างไร

4. ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร ในที่นี้คือ กลุ่มผู้ใช้แรงงานบริการ คือ สาวโรงงาน กลุ่มมอร์เตอร์ไซค์รับจ้าง พนักงานขสมก. ฯลฯ กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้คือกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี
5. วัสดุที่เหมาะสมกับกลุ่มเสี่ยงเหล่านั้น การดูจึงถูกเลือกมาใช้ในจุดนี้

ทั้งนี้พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มแรงงานบริการ เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย หาเช้ากินค่ำ อยู่ในเขตชุมชนที่ค่อนข้างแออัด มีเวลาในการรับข้อมูลข่าวสารในเวลาที่จำกัด และส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด เข้ามาค้าขายและทำงานตามสถานที่ต่าง ๆ ลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่างก็ยังยึดถือแบบเดิม การให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเอชไอวีวางแผนการสื่อสารจึงต้องกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดผลในแง่ลบ (Nagative) ต่อผู้รับสาร

2. ขบวนการผลิตและสร้างความหมายของการ์ตูนของสำนักนายกรัฐมนตรี

โดยสำนักนายกรัฐมนตรีมีวัตถุประสงค์คือมุ่งให้เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผสมผสานความบันเทิงโดยเน้นเรื่องการให้ข้อมูลความรู้เรื่องโรคเอดส์ วางแนวทางการสื่อด้วยภาพคล้ายภาพวาดจำลอง และให้ประชาชนตระหนักให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศ เพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงและการแพร่เชื้อเอชไอวี

กลุ่มเป้าหมาย

บุคคลทั่วไป ที่จบการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป เป็นกลุ่มเป้าหมายที่กว้าง และนำมาสู่การที่ไม่สามารถเข้าใจความหมายที่สื่อการ์ตูนพยายามนำเสนอที่เข้าใจเฉพาะบางกลุ่มได้ จึงเกิดการถกเถียง (Debate) กันอย่างกว้างขวาง ดังจะนำเสนอต่อไป

การผลิตและสร้างความหมาย แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดเนื้อหา เป็นการทำงานของหน่วยงานที่เป็นตัวตั้งตัวตี (Advocate) คำที่กล่าวไว้ข้างต้นคือ องค์การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข (PATH) โครงการเข้าถึงเอดส์ (ACCESS) และศูนย์บริการฝึกอบรมแรงงาน (คลิสท์ - CLIST)

2. การวาดการ์ตูน ส่วนนี้นักเขียนการ์ตูนเป็นผู้ทำหน้าที่โดยเขียนการ์ตูนจาก

- 2.1) การได้พูดคุยกับผู้ที่กำหนดเนื้อหาที่เจ้าหน้าที่ภาคสนามไปเจอมา ให้นักเขียนการ์ตูนเข้าใจพื้นฐานที่ไปเจอมาทั้งหมดก่อน

- 2.2) คิดและสร้างสรรค์เนื้อหาเหล่านั้นออกมาเป็นภาพ

- 2.3) ลองผิดลองถูก และหาสัญลักษณ์ (Symbol) และรูปแบบของการ์ตูน

- 2.4) สร้างบุคลิกลักษณะของการ์ตูนขึ้นมา มีลักษณะหน้าตาเป็นอย่างไร

การสร้างบุคลิกของการ์ตูน

การสร้างบุคลิกลักษณะของการ์ตูน ที่เลือกการ์ตูนที่มีหน้าตาเป็นคนเป็นเพศชายและเพศหญิง จมูกโตคล้ายฝรั่ง เป็นตัวดำเนินเรื่อง และมีการใช้สัญลักษณ์ของการ์ตูนรูปดูขงแทนดูขงจริง นอก จากนี้ยังมีการใช้สัญลักษณ์อื่น ๆ แทนตัวเชื้อโรคที่มีหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว ผลจากการสัมภาษณ์นัก เขียนการ์ตูนถึงการเลือกบุคลิกลักษณะของการ์ตูนให้มีลักษณะดังกล่าว เพราะ

1. ขึ้นอยู่กับ Style ของนักเขียนการ์ตูนแต่ละคน สำหรับคุณวัลลภ แม่นยำ นักเขียนการ์ตูน ที่มีบทบาทอย่างชิ่งในการวาดการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ เคยมีประสบการณ์การวาดการ์ตูนอาชีพ อยู่ที่นิวยอร์ก แต่เขาก็บอกว่าการเขียนการ์ตูนเรื่องเอดส์ได้ลดขนาดของจมูกให้เล็กลงมาก แล้วเพื่อให้ มีบุคลิกลักษณะคล้ายคนไทยให้มากที่สุด
2. การเลือกปากกาที่ใช้วาด ใช้ปากกาคอแร้ง เกิดเส้นที่มีน้ำหนักเบา บางเส้นก็ขาด ๆ ทำให้ บุคลิกของการ์ตูนแต่ละตัวแตกต่างกันไป
3. เลือกการ์ตูนที่มีลักษณะเป็นคนเป็นส่วนใหญ่ เพราะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับเนื้อหา ถ้า เขียนการ์ตูนเรื่องเอดส์ก็ต้องใช้คน แต่ถ้าเป็นการ์ตูนการเมือง ก็อาจใช้สัญลักษณ์ที่เป็นสัตว์แทน เนื่องจากการนำเสนอการ์ตูนโรคเอดส์เป็นเรื่องอ่อนไหว จึงสร้างบุคลิกลักษณะหน้าตาเป็นคนให้มันน่ารัก ไม่ไปและอนาจาร ทำให้การ์ตูนตลก และเหมาะสม

การใช้การ์ตูนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทย มีวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. เมื่อผลิตสื่อการ์ตูนออกมาแล้วมีการจัดกิจกรรม ฝึกอบรม การทบทวน และการสัมมนา กลุ่มย่อย ๆ ของเจ้าหน้าที่เพื่อศึกษาถึงวิธีการใช้สื่อแบบต่าง ๆ ก่อนลงภาคสนาม
2. ส่งเจ้าหน้าที่ที่ถูกฝึกอบรมแล้วลงภาคสนาม แล้วนำสื่อการ์ตูนนี้ไปอธิบายกับเขา ไปคุยกับ กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ เช่น วินมอเตอร์ไซด์ อยู่ซ่อมรถ สาวโรงงาน พนักงานห้างสรรพสินค้า พนักงานขสมก. คุยและอธิบายให้เขาเข้าใจถึงอันตรายของโรคเอดส์ สื่อการ์ตูนทำให้เขาสนใจ และไม่รู้สึกรำเื่อ
3. เมื่อคุยจบ ในบางส่วนก็นำสื่อประเภทหนังสือการ์ตูนไปแจกเขา และให้กลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ อ่านด้วยตนเอง
4. เมื่อเกิดประเด็นปัญหาต่าง ๆ จากภาคสนามนำมาศึกษาทบทวนอีกครั้ง เพื่อทบทวนถึง ประสิทธิภาพของการใช้สื่อ แล้วก็กลับมาสู่การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ภาคสนามต่อไป

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะของการนำการ์ตูนมาใช้งาน (Function) ได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ใช้การ์ตูนผูกเป็นเรื่องราว (The Narrative Art Cartoon) ตัวการดำเนินเรื่องโดย

- 1.1) ใช้ภาพวาดจากตัวการ์ตูนในการดำเนินเรื่อง
- 1.2) การ์ตูนเป็นตัวแสดงและสาธิต (Demonstrate) ให้เข้าใจในทันทีเวลาคุยกับกลุ่มเป้าหมาย
- 1.3) กลุ่มเป้าหมายดูเพียงภาพการ์ตูนและฟังคำอธิบายก็สามารถตอบคำถามกับคนที่มาสาธิตได้

2. ใช้การ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration)

- 2.1) การ์ตูนทำหน้าที่เป็นภาพประกอบคำพูดให้เรื่องราวสมบูรณ์ขึ้น
- 2.2) การ์ตูนประเภทนี้ใช้ประกอบกับข้อเขียนอื่น ๆ เพื่อขยายความและไม่มีเรื่องราวของตนเองแต่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเรื่องราวที่กำลังพูดถึง
- 2.3) การ์ตูนไม่ใช่หัวใจของเรื่อง แต่หัวใจของเรื่องอยู่ที่เนื้อหาที่เป็นข้อความต่าง ๆ
- 2.4) การ์ตูนทำหน้าที่พักสายตาคนอ่าน ถ้านำเสนอเนื้อหาอย่างเดียว จะหนักเกินไป

ผลการวิจัยลักษณะของการสื่อความหมายของการใช้การ์ตูนผูกเป็นเรื่องราว ประกอบด้วยการ์ตูน 2 ชุด คือ

1. ชุด POP-UP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มแรงงานบริการ (SWOP II)

จากการวิเคราะห์การสื่อความหมายของภาพการ์ตูนทั้งหมด เพื่อดูถึงลักษณะของการใช้รหัส (Code) ต่าง ๆ ของการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย มีการตีความถึงความหมายต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความหมายตรง (Denotation) เพื่อให้ได้ความหมายต่าง ๆ ตามกฎหรือข้อบังคับตามสังคม (Social Convention) ดังนี้

1. การ์ตูนโดยส่วนมาก สร้างการ์ตูนมาจากการกำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ 4 ข้อ คือ

- 1.1) เนื้อหาให้ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์
- 1.2) เนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง คือการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย
- 1.3) เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน สร้างทักษะทางสังคม มีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์
- 1.4) เนื้อหาสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ

ผลการวิจัยชุด POP-UP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มบริการแรงงาน (SWOP II) จำนวน 20 ชิ้น ปรากฏว่า มีเนื้อหาการให้ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ จำนวน 8 ชิ้น คือ แผ่นพับหมายเลข 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

1. เม็ดเลือดขาว ทหารพิทักษ์ร่างกาย อ่อนแอได้เพราะไวรัสเอดส์

2. ผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์
3. เรื่องยุ่ง ๆ หลังยุ่งกัน
4. ความเชื่อที่ไม่ช่วยป้องกันและกามโรคและเอดส์
5. เอดส์กับกามโรคเกี่ยวข้องกันอย่างไร
6. กามโรค...ป้องกันและรักษาได้
7. คุยกันก่อนตัดสินใจตรวจเลือดเอดส์
8. ลองคิดถึงผลดี ผลเสีย หากไปตรวจเลือดแล้วพบว่าได้รับเชื้อเอดส์

ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับกับการลดความเสี่ยง คือการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย มีทั้งหมด 7 ชิ้น คือ แผ่นพับหมายเลข 9, 10, 11, 12, 13, 14 และ 16 เนื้อหาส่วนนี้เป็นจุดหลักของเรื่องเช่นกัน จึงมีการเน้นและให้ความสำคัญมาก ดังหัวข้อต่อไปนี้เป็นคือ

9. เหล้า...ความเสี่ยงที่เราคาดไม่ถึง
10. ความเสี่ยงของคุณอยู่ที่ไหน ?
11. ทำอย่างนี้ไม่เสี่ยงและไม่ติด
12. หนทางสู่ความเสี่ยง
13. ถุงยางอนามัย...ความปลอดภัยที่เราเลือกได้
14. ผู้หญิงกับถุงยางอนามัย...ทำไมต้องเกี่ยวกัน ?
16. คิดซักนิดว่า...คู่นอนที่จะนอนด้วยนั้น...พบกันได้อย่างไร

เนื้อหาของงานการสร้างภูมิคุ้มกัน เกิดจากการทบทวนปัญหาของผู้หญิงของการมีโอกาสต่อ รองและพูดคุยกับผู้ชายให้เข้าใจก่อนมีเพศสัมพันธ์ มีจำนวน 2 ชิ้น คือ แผ่นพับหมายเลข 15 และ 17

15. ขอเวลา...รู้จักกันหน่อย
17. เท่าทันความรู้สึก คิดล่วงหน้า ค้นหาความจริง

เนื้อหาการสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ เป็นการให้กำลังใจและไม่รู้สึกรังเกียจพวกเขา ประกอบด้วยแผ่นพับหมายเลข 18, 19 และ 20

18. ยาชับยั้งไวรัสเอดส์ และการดูแลสุขภาพใจ
19. ความกังวลใจของผู้ติดเชื้อ ครอบครัวย และคนใกล้ชิด
20. คุณทำอะไรได้บ้างในเรื่องเอดส์

การให้ความสำคัญต่อเนื้อหาของกรรณรงค์ในชุด POP-UP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มแรงงาน

งานบริการ (SWOP II) นี้ได้ให้ความสำคัญของเนื้อหาในส่วน การให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานของเอดส์เป็นส่วนใหญ่ และลำดับรองลงมาคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเมื่อเข้าใจเอดส์แล้วก็ควรรู้จักวิธีป้องกัน ซึ่งใช้ได้ผลที่สุด นั่นคือ การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อรองของเพศหญิงต่อเพศชายก่อนที่จะมีเพศสัมพันธ์ มีจำนวนน้อย คงเพราะช่วงของการรณรงค์ชุดนี้ออกมาเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเอดส์สูงมาก การให้ความรู้ความเข้าใจ และการป้องกันจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากกว่า เนื้อหาลำดับสุดท้ายเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกำลังใจของผู้ที่ติดเชื้อเอดส์แล้วให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ เป็นการให้ดูแลตัวเองและสุขภาพใจ และสร้างความเข้าใจให้กับคนในสังคมว่าคนที่ติดเชื้อเอดส์ยังอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ตามปกติ

ผลการวิจัยการสื่อความหมายของการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

ใช้การ์ตูนผูกเป็นเรื่องราว (The Narrative Art Cartoon) ขององค์การเอกชน (NGOs)

การ์ตูนชุด POP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มบริการ (SWOP II)

จากการวิเคราะห์การใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ขององค์การเอกชน (NGOs) ซึ่งมีองค์การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุขเป็นตัวตั้งตัวตี โดยนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้คือแนวคิดเกี่ยวกับผู้ส่งสาร ทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology) แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน (The Cartoon Code) และแนวคิดการสื่อสารเพื่อการสาธารณสุข ได้ผลการวิจัยดังนี้คือ

1. ลักษณะการสร้างการ์ตูนเพื่อมาดำเนินเนื้อหาเกี่ยวกับการรณรงค์โรคเอดส์ เป็นการนำเสนอ รหัสที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก ที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครในเรื่องที่เรียกว่า Presentational Code เป็นลักษณะภายนอกที่นำเสนอตัวการ์ตูนออกมาแล้วเข้าใจได้ทันที โดยเฉพาะส่วนใหญ่จะเป็นการใส่รหัสเกี่ยวกับการแสดงสีหน้า (Facial expression) ที่บ่งบอกถึงอารมณ์ของตัวละคร เช่น รอยยิ้มก็แสดงถึงอารมณ์ดี มีความสุข ใบหน้าถมึงทึง คิ้วขมวดตาลน ก็หมายถึงอารมณ์โกรธและไม่พอใจ ซึ่งรหัสเหล่านี้เป็นการใช้รหัสย่อย (Sub-code) ที่เป็นรหัสเฉพาะของการ์ตูน (Cartoon-Codes) การสื่อความหมายโดยใช้ Presentational Code ในการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์จะมีจำนวนมากและเป็นส่วนใหญ่ของการนำเสนอในชุด POP-UP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มแรงงานบริการ (SWOP II)

2. มีการใช้รหัสอื่น ๆ ในการเสริมความหมายของภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรหัสทางภาษา (Language Code) ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวกำกับการดำเนินเรื่องของการ์ตูนอีกครั้งหนึ่งให้เข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยการ์ตูนทั้งหมดทุกภาพ จะต้องถูกกำกับด้วยรหัสทางภาษา (Language Code) ด้วยทั้งสิ้น

3. มีการใช้ (Sub-code) รหัสย่อยอื่น ๆ อีก เช่น การสัมผัสร่างกาย (Bodily contact) เช่น การจับมือ การกอด การจูบ การมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งทั้งหมดนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวละครที่เป็นตัวการตุนในการสื่อสาร เช่น ถ้าผู้ชายและผู้หญิงเดินไปเที่ยวด้วยกันแล้วจับมือกัน ก็สื่อความทางสังคมได้ว่าเขาเป็นแฟนกัน แต่ถ้าเป็นภาพการมีเพศสัมพันธ์กัน ก็สื่อความทางสังคมไปอีกแบบว่าเป็นสามีภรรยากัน หรือเป็นหญิงบริการ รหัสของการสัมผัสร่างกายที่พบจึงมักจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับรหัสความใกล้ชิด (Proximity) ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ในการสื่อสารดังกล่าว

4. มีการใช้รหัสย่อย การแสดงท่าทาง การเคลื่อนไหวของร่างกาย (Gestures or Kinesics) เช่น การเคลื่อนไหวของมือ เท้า และศีรษะ ที่มีลักษณะเป็นเส้น 2 เส้นสั้น ๆ และการแสดงลักษณะอาการ (Posture) เช่น การนั่งสนทนา การยืน และการเดินต่าง ๆ รหัสเกี่ยวกับเสื้อผ้าและลักษณะท่าทาง (Clothes and Appearance Code) ซึ่งถูกนำเสนอในการตุนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

5. มีการใช้รหัสเฉพาะของการตุน (Cartoon Codes) ที่เป็นสัญลักษณ์แบบต่าง ๆ ในการแสดงอารมณ์ของการตุน เช่น ภาพหยดเลือดบวกที่มีหน้าตา ถ้าปากงุ้มลง คิ้วตก ก็แสดงอารมณ์วิตกกังวล และการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงความคิด ความรู้สึก การเคลื่อนไหว เช่น เครื่องหมายบอลลูกไม้ แทนสัญลักษณ์ของการพูด รูปหัวใจใช้แทนสัญลักษณ์ของความรัก เครื่องหมายคำถามแสดงถึงความงุนงงสงสัย และเครื่องหมายรูปหลอดไฟแสดงถึงการคิดออก เป็นต้น

6. การสื่อความหมายของการตุนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ทั้งหมดในชุด POP-UP โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มแรงงาน (SWOP II) ส่วนใหญ่เป็นการสื่อความหมายตรง (Denotation) ใช้ผู้รับสารเข้าใจง่ายได้ในทันที ไม่ซับซ้อน

7. มีการใช้ Representational Code เพียงเล็กน้อย เกี่ยวกับการอ้างอิงสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากตัวมันเอง เช่น เม็ดเลือดขาว แต่งตัวเป็นซูเปอร์แมน สื่อความถึงเม็ดเลือดขาวที่ยังไม่ได้รับเชื้อเอดส์ก็มีพลังเข้มแข็งดุจซูเปอร์แมน

8. พบเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ ในหลายแง่มุมเกี่ยวกับข้อมูลขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่การทำหน้าที่ของเม็ดเลือดขาวที่ทำหน้าที่ตรวจจับและทำลายเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกาย แต่จะเสื่อมลงเมื่อได้รับเชื้อเอดส์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์คืออะไร อธิบายถึงการติดเชื้อเอดส์ว่าไม่ได้แสดงอาการทันที แต่ต้องใช้เวลาราว 5-10 ปี หรือนานกว่านั้น การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น โอกาสตั้งครรภ์และการ

ติดเชื่อเอคส์ เพื่อสื่อความหมายให้มองการมีเพศสัมพันธ์ในเรื่องธรรมชาติและเตรียมพร้อม เตรียมใจถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามมาหลังการมีเพศสัมพันธ์ การให้ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อผิด ๆ ที่ไม่ช่วยป้องกัน กามโรค เช่น การแตะบริเวณท้องน้อยของผู้หญิง การดมกลิ่นอวัยวะเพศ การหลังข้างนอก ความเชื่อ ผิด ๆ เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงสาวที่ไม่ใช่หญิงสาวบริการ ที่เรียกว่า ไก่หลง สัมหล่น เนื้อหา ในส่วนนี้ต้องการเสนอแนะวิธีใหม่ที่ถูกต้องและลบล้างความเชื่อเก่า ๆ นี้เสีย นอกจากนี้ยังมีการให้ความรู้เกี่ยวกับกามโรคและโรคเอคส์ ส่วนในผู้หญิงมีตกขาวมาก มีกลิ่นและมีสีเหลืองเข้ม มีเลือดไหลจาก ช่องคลอดหลังร่วมเพศ โดยให้คำแนะนำให้ไปหาหมอตรวจที่โรงพยาบาล หรือที่ศูนย์กามโรค และรักษา ให้ถูกวิธี พบเนื้อหาการให้ข้อมูลความรู้ในเรื่องการคุยและรับคำปรึกษา ก่อนตัดสินใจตรวจเลือดเอคส์ และให้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลดี และการปฏิบัติตัวเมื่อได้รับเชื่อเอคส์แล้ว จึงพอสรุปได้ว่าเนื้อหาเกี่ยวกับ การให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเอคส์จะเน้นตั้งแต่การเริ่มปูพื้นฐานความรู้ตั้งแต่สาเหตุของภูมิ ตุ่มกันบกพร่องแล้วค่อย ๆ เพิ่มความสำคัญของเนื้อหาขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงขั้นตอนการตรวจเลือด และการ เตรียมพร้อมในการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เมื่อทราบว่าตนเองได้รับเชื่อเอคส์แล้ว

9. พบเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง การป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัย เนื้อหา ส่วนนี้เป็นส่วนที่ถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะเป็นการเริ่มปูพื้นฐานเนื้อหาตั้งแต่ ความเสี่ยง ลักษณะต่าง ๆ ที่เราคาดไม่ถึง เช่น การตีแม่เหล็ก ความเมา...คือหนทางสู่ความเสี่ยง เพราะอาจจะทำให้ ไม่มีสติเพียงพอในการใช้ถุงยางอนามัย และเหล้าก็ไม่ได้ช่วยให้มีความสุขทางเพศ เนื้อหาส่วนนี้จึง แนะนำให้เตรียมตัวหากไม่สามารถปฏิเสธวงเหล้ากับเพื่อนได้ โดยให้มีสติและพกถุงยางอนามัยติดตัวไว้ เสมอ เพื่อใช้หากไปเที่ยวหญิงบริการ เป็นการลดความเสี่ยงได้ช่องทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความ เสี่ยงอื่น ๆ อีก เช่น เคยใช้เข็มฉีดยาเสพติด, เคยนอนกับแฟนเก่าหรือผู้หญิงคนอื่นก่อน เคยเป็นกาม โรค, เคยทำงานอาชีพบริการทางเพศ และปัจจุบันยังมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นนอกจากคุณ วิธีลดความ เสี่ยงเหล่านี้ได้ก็คือการใช้ถุงยางอนามัยป้องกันทุกครั้งกับเหตุการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ เหล่านี้ก่อนมีเพศ สัมพันธ์ นอกจากนี้เนื้อหาส่วนนี้ยังบอกถึงการกระทำต่าง ๆ ที่ไม่ติดเอคส์ เช่น การจับมือ การนั่งใกล้ กัน การใช้ห้องน้ำร่วมกัน นอนแช่น้ำในอ่างเดียวกัน (อย่างเดียวนี่ไม่มีเพศสัมพันธ์) การกอดกัน การจูบ กัน การกินข้าวกินน้ำด้วยกัน การใช้มือช่วยให้มีความสุขทางเพศซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเนื้อหาสาร พยายามบอกว่าคุณไม่ต้องวิตกกังวลกับการติดเชื่อเอคส์ แต่ในเรื่องที่ทำให้มีโอกาสติดเชื่อเอคส์อย่างมาก กลับคิดไม่ถึง เช่น การที่เรารักใครแล้วพร้อมจะเป็นของเขาโดยไม่ป้องกัน หรือการปล่อยอารมณ์จน หยุดไม่อยู่ เนื้อหาต้องการบอกถึงให้เตรียมตัวล่วงหน้าในเหตุการณ์ที่จะเกิดการมีเพศสัมพันธ์ คือการ พกถุงยางอนามัยติดตัวไว้เสมอ พบเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่สนุก ปลอดภัยและใช้ให้ถูกวิธี มีการเน้นย้ำเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง โดยเปลี่ยนมุมมองและเป้าหมายการใช้ถุงยางอนามัยจากผู้ชาย มาเป็นผู้หญิง โดยให้ผู้หญิงรู้เท่าทันต่อความเสี่ยงในการติดเชื่อเอคส์ โดยผู้หญิงควรลองพูดคุยกับผู้

ชายให้เข้าใจและให้เขาใช้ถุงยางอนามัยในการร่วมเพศทุกครั้ง

10. เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการสร้างทักษะทางสังคมมีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์ โดยเนื้อหากล่าวถึงการการที่จะคบใครสักคนก็จะต้องมีเวลารู้จักกันมากหน่อย คือจำเป็นต้องรู้จักเรื่องราวชีวิตของเขา และเธอให้รอบด้าน โดยเฉพาะเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ที่ต้องพูดคุยและต่อเรื่องเพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ พบเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันความรู้สึก คิดล่วงหน้าและค้นหาความจริง เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ และอารมณ์ทางเพศ มีการคิดทักษะล่วงหน้าและเตรียมพร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย มีทักษะการค้นหาความจริง คือ อย่าให้ความรักทำให้คนตาบอดพูดคุยกันให้เป็นธรรมชาติ ก็เป็นเนื้อหาอีกประการหนึ่งที่สร้างทักษะทางสังคมและซักถามต่อรองกันก่อนมีเพศสัมพันธ์

11. มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ โดยเนื้อหาเสนอถึงการเตรียมตัว เตรียมใจ หลังจากได้รับเชื้อเอดส์มาระยะหนึ่งแล้ว คือ ต้องกินยาตามคำแนะนำของแพทย์ และต้องรู้จักดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจให้แข็งแรง ยอมรับสภาพความเป็นจริงและดำเนินชีวิตไปตามปกติ พบเนื้อหาเกี่ยวกับความกังวลใจของผู้ติดเชื้อ ครอบครัว และคนใกล้ชิด เพราะเมื่อคนในบ้านหรือคนที่รู้จักทราบว่าเราติดเชื้อเอดส์แล้ว ต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงกัน แต่ถึงแม้ว่าต่างคนจะต่างกลัวกัน ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ถ้าเข้าใจ โดยการปรับตัวและเรียนรู้ซึ่งกันและกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนี้ยังพบเนื้อหาเกี่ยวกับการปลุกจิตสำนึกของทุก ๆ คนให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องเอดส์ ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น สำหรับตนเองก็คือรู้จักป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ ส่วนเพื่อคนอื่นก็คือ ควรบอกกับคนที่เรารักและใกล้ชิดให้รู้จักวิธีป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ เริ่มจากการพูดคุยและแนะนำให้เขาเข้าใจ จากตัวเองและคู่ แล้วขยายไปสู่กลุ่มเพื่อน คนใกล้ชิด และญาติพี่น้อง เนื้อหาในส่วนนี้ยังคงเน้นหนักและสร้างความมั่นใจ เพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า มีการนำเสนอสัญญาณ (Sign) รูปภาพการ์ตูนเพื่อสื่อถึงวัฒนธรรมทางความคิดที่เป็นมายาคติ (Myth) บางประการเกี่ยวกับเรื่องทางเพศและเรื่องเอดส์ คือ การไม่สำส่อนทางเพศของกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้เข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งมีบริบทอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อกรนำเสนอการรณรงค์โรคเอดส์อีก เช่น วัฒนธรรมเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดี ที่สื่อความหมายโดยให้คิดถึงผลดีและผลเสีย หากไปตรวจเลือดแล้วพบว่าได้รับเชื้อเอดส์ วัฒนธรรมเกี่ยวกับการให้ความสนใจ ดูแลผู้ป่วย และการอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุขที่เป็นมายาคติ (Myth) ทางพุทธศาสนาให้รู้จักมีเมตตา กรุณา ไม่รังเกียจผู้ติดเชื้อเอดส์เหล่านี้ เป็นต้น

การ์ตูนชุด สื่อสารบันเทิงเพื่อความเข้าใจเอดส์ ชุด "ฮาให้คิด"

จากการวิเคราะห์การ์ตูนชุด สื่อสารบันเทิงเพื่อความเข้าใจเอดส์ชุด "ฮาให้คิด" ผู้วิจัยได้พบว่าลักษณะการนำเสนอของการ์ตูนชุดนี้ จัดอยู่ในกลุ่มของการ์ตูนตลก มีการนำเสนอเนื้อหาและเรื่องราวต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งรูปลักษณ์ก็เหมือนกับการ์ตูนประเภท "ขายหัวเราะ" เป็นการ์ตูนประเภทผูกเรื่องราว (The Narrative Art Cartoon) และเป็นการดำเนินเรื่องโดยใช้ภาพและคำพูดจากตัวการ์ตูนในการดำเนินเรื่อง เป็นการผสมผสานของลักษณะการ์ตูนชุด (Comic Strip) คือการ์ตูนช่องที่ต่อกันเพียงช่องเดียว เช่น การ์ตูนตลก (The Humor Cartoon) เน้นความตลกขบขันเป็นหลัก (Gag Cartoon) มีช่องเดียวพร้อมคำอธิบายสั้น ๆ หรืออาจไม่มีคำอธิบายเลย ปล่อยให้ผู้อ่านตีความหมายรูปเอง นอกจากนี้บางหน้ายังเป็นการ์ตูนข้ามชั้นหลายช่องจบในหน้าเดียว ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้วิเคราะห์ถึงการสื่อความหมายของการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ ชุด "ฮาให้คิด" ได้ดังนี้

1. มีการสื่อความหมาย โดยใช้รหัสที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก (Presentational Code) ลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เห็นปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของตัวการ์ตูน ประกอบด้วยรหัสย่อย (Sub-Code) คือ รหัสการแสดงสีหน้าต่าง ๆ (Facial expression) ที่มีลักษณะที่เป็นสากล มีความสำคัญคือ เพื่อสร้างบุคลิกภาพตัวการ์ตูนให้มีความแตกต่างกันไป จัดว่าเป็นรหัสพื้นฐานของการนำเสนอภาพการ์ตูนที่ง่ายต่อความเข้าใจที่สุด

2. ดังที่กล่าวข้างต้นว่า การ์ตูนชุดนี้เป็นการผสมผสานระหว่างการ์ตูนตลกแบบช่องเดียว และหลายช่องกับการ์ตูนที่ดำเนินเรื่องราว จึงมีลักษณะการใช้ Idia ที่เป็นมุขหรือลูกเล่นต่าง ๆ (Gag) มาใช้นำเสนอเนื้อหาและเรื่องราวให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและอารมณ์ขัน ลูกเล่นต่าง ๆ เหล่านี้ทำหน้าที่สะท้อนภาพของสังคมในอีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งมีทั้งนำเสนอเป็น Idia เป็นรูปภาพ และในคำพูดที่เป็นตัวอักษร

3. มีการใช้รหัสที่เสริมความหมายของภาพการ์ตูนให้ได้รับความเข้าใจมากยิ่งขึ้น นั่นคือการใช้รหัสทางภาษา (Language Code) ที่กำกับอยู่ในลูกบอลลูก เพื่อแสดงคำพูดและความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์รหัสทางภาษาจึงมีความสำคัญควบคู่ไปกับรหัสที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Presentational Code) เพราะการ์ตูนบางภาพถึงแม้มองภาพแล้วจะเข้าใจได้ในทันที แต่ก็มีการ์ตูนจำนวนไม่น้อยที่จะต้องกำกับด้วยรหัสของภาษาไว้ด้วยเสมอ เพื่อเป็นตัวกำหนดเรื่องราว และให้ผู้อ่านแล้วเข้าใจความหมายที่การ์ตูนสื่อได้ตรงกัน และส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อความหมายตรง (Denotation)

4. การดำเนินเรื่องของการ์ตูน ชุด "ฮาให้คิด" นี้ จะอ้างอิงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสื่อความหมายของการ์ตูนไปยังกลุ่มเสี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นผู้

รับข้อมูลนั้นจากภาพการ์ตูนในที่นี้คือ กลุ่มมอร์เตอร์ไรค์รับจ้าง กลุ่มสาวโรงงาน กลุ่มพนักงานอุช่อมรด และอื่น ๆ ผู้ที่เป็นกลุ่มที่ใช้แรงงานบริการ ฉากและเรื่องราวที่น่าเสนอ ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร หรืออาชีพการงานต่าง ๆ จึงเกี่ยวข้องกับสภาพตามความเป็นจริงของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสื่อความหมายทั้งรูปแบบและเนื้อหาให้เข้าใจกันได้ตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว

5. มีการใช้รหัสอื่น ๆ เพื่อสร้างความหมายต่าง ๆ เช่น รหัสเกี่ยวกับการแสดงท่าทางและการเคลื่อนไหวร่างกาย (Gestures or Kinesics) รหัสเกี่ยวกับเสื้อผ้าและลักษณะท่าทาง (Clothes and Appearance) การสัมผัสร่างกาย (Bodily Contact) การแสดงระดับความใกล้ชิด (Proximity) และการแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ (Posture) เช่น การนั่ง การยืน การทอดตัวต่าง ๆ ของตัวการ์ตูนที่ใช้สื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

6. นอกจากนี้ยังมีรหัสที่แสดงลักษณะท่าทางการพูด (Non-verbal aspects of speech) ที่สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ Prosodic Code คือจังหวะการเน้นคำพูดที่มีผลต่อความหมายของคำและ Paralinguistic Code ที่รวมเอาน้ำเสียงความดังค่อย ซึ่งสามารถสะท้อนถึงระดับของอารมณ์ บุคลิกภาพ ชนชั้น สถานะทางสังคม และมุมมองที่มีต่อคู่สนทนา ส่วนใหญ่จากการวิจัยมักจะพบลักษณะของการใช้รหัสนี้ในการ์ตูนเรื่องยาว ที่ดำเนินเรื่องโดยใช้ตัวละครหลายคน มีการทะเลาะ และการใส่อารมณ์ ลักษณะของตัวหนังสือก็จะใหญ่และเน้นเพื่อเสริมความหมายของภาพอีกทีหนึ่ง

7. การ์ตูนที่เป็น (Comic Strip) บางเรื่อง จะมีการนำเสนอการ์ตูนที่ใช้ความหมายเชิงนัย (Connotative Meaning) ที่เป็นความหมายซึ่งนำไปให้อ่านตีความหมายและเอาไปคิดเอาเอง เช่น การใช้ความหมายเปรียบเทียบ (Metaphor และ Metonymy) การใช้คำว่า "ตีหม้อ" ซึ่งสื่อความหมายได้หลายแง่ ทั้งที่เป็นความหมายตรง (Denotative Meaning) คือการนำหม้อดินมาตีให้แตกจริง ๆ กับอีกความหมายหนึ่งซึ่งแฝงมาคือ หมายถึงการที่ผู้ชายพาผู้หญิงไปร่วมเพศก็ใช้ความหมายว่า "ตีหม้อ" เช่นกัน หรือคำว่า "จับไก่" ความหมายตรงก็คือการที่คน ๆ หนึ่งไปจับสัตว์ที่เป็นไก่จริง ๆ มา แต่ความหมายที่แฝงมานั้นคือการที่ผู้ชายไปใช้บริการจากหญิงที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนและพบกันในที่สาธารณะ ความหมายเชิงนัย (Connotative Meaning) จึงเป็นความหมายปลายเปิดและขึ้นอยู่กับจินตนาการในการถอดรหัสของผู้รับสาร ซึ่งผู้รับสารจะถอดรหัสนี้ได้ก็ต้องเข้าใจความหมายเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน

8. มีการสื่อความหมายโดยการใช้รหัสทางวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มอื่น ๆ เช่น ความเข้าใจทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวรรณคดีไทย เรื่องจันทร์โครบ และเรื่องพระอภัยมณี มาเป็น Idia ในการสื่อความ

หมายเหตุต่าง ๆ การตูนจึงถูกอ้างอิงถึงตัวละครและดำเนินเรื่องไปตามเรื่องราวของละคร โดยนักเขียนการ์ตูนก็หยิบประเด็นที่เด่นที่สุดมานำเสนอ ผู้รับสารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และมีประสบการณ์ร่วมกันในบริบทของการนำรหัสเฉพาะกลุ่มมาทำการสื่อสารนั้น จึงสามารถเข้าใจตัวสารนั้นได้

9. พบการนำเสนอเนื้อหา การให้ข้อมูลในเรื่องเฮดส์ และการตัดสินใจต่อการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์แต่ละครั้งให้ยับยั้งชั่งใจและคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมา และมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ ที่ป้องกันความเสี่ยงจากการติดเชื้อเฮดส์ เช่น การพาสาวกลับไปส่งบ้าน ชายหนุ่มกลับไปหาแฟนเก่าที่บ้านรักเดียวใจเดียว กลับไปซื้อถุงยางอนามัย พาไปกินบะหมี่ที่ตลาดได้รุ่ง และลำดับสุดท้ายคือพาไปซื้อหนังสือการ์ตูนไปอ่าน พบลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเป็นการตูนหลายช่องจบเรื่องยาว ชวนติดตามและน่าสนใจ

10. พบเนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง คือการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของผู้หญิงทันสมัยที่จะไม่พูดเรื่องรักกับผู้ชายเพียงอย่างเดียว แต่ต้องให้ผู้ชายมีถุงยางป้องกันเชื้อเฮดส์ด้วย พบเนื้อหาที่นำเสนอทางเลือกและวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้หญิงจัดการให้ผู้ชายใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เนื้อหาที่พบส่วนใหญ่ถูกนำเสนอในรูปของการตูนช่อง (Comic Strip) ช่องเดียวจบที่แทรกมุขตลกและสร้างอารมณ์ขัน ให้กับผู้อ่านในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเน้นย้ำเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง และการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

11. พบเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน การสร้างทักษะทางสังคม มีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์ มีลักษณะการนำเสนอเป็นการตูนเรื่องยาวของชายหนุ่มหญิงสาว ที่ตกหลุมรักซึ่งกันและกัน และต้องการจะมีเพศสัมพันธ์กัน แต่ทั้งสองก็มีการพูดคุยตกลงกัน เพื่อต่อรองและคำนึงถึงผลเสียต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น การมีลูก การติดเชื้อเฮดส์ เมื่อพูดกันเข้าใจแล้วก็เตรียมพร้อมและหาวิธีที่จะป้องกันตัวเองเมื่อตกลงจะมีเพศสัมพันธ์กัน

12. พบเนื้อหาการสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเฮดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ ที่นำเสนอเกี่ยวกับชีวิตของหนุ่มโรงงานคนหนึ่งติดเชื้อเฮดส์ และรู้สึกว่สังคมไม่ยอมรับคนที่ติดเชื้อเฮดส์ จึงตัดสินใจเพื่อลาออกจากงาน แต่ผู้จัดการฝ่ายบุคคลเป็นคนที่เข้าใจปัญหานี้จึงช่วยเหลือและไม่ต้องการให้ชายผู้นี้ออกจากงาน แต่ให้ทำงานตามปกติเหมือนคนทั่ว ๆ ไป ไม่นานนักเพื่อนที่ร่วมงานรู้ก็แสดงท่าทีรังเกียจ จนในที่สุดทางโรงงานต้องเชิญกลุ่ม NGOs ที่มีความรู้มาให้คำอธิบายและสาธิตเรื่องโรคเฮดส์ทำให้คนงานในโรงงานเกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้ติดเชื้อเฮดส์เกิดการยอมรับพวกเขาและให้ทำงานอยู่ในสังคมได้ตามปกติ

จากการวิเคราะห์การ์ตูนชุด "ฮาให้คิด" ผู้วิจัยได้พบว่าการตูนส่วนใหญ่ยังเป็นการนำเสนอการสื่อความหมายตรง (Denotative meaning) แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่ใช้การสร้างลูกเล่นให้เกิดมุขตลก และแสดงความหมายแฝง (Connotative meaning) และมีการนำเสนอจาก บุคลิกลักษณะตัวละครและการดำเนินเรื่องราวที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะเป็นกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน บริการ ฉากต่าง ๆ จึงเสนอภาพเกี่ยวกับการทำงานของมอเตอร์ไซด์รับจ้างการทำงานของหนุ่มสาวชาวโรงงาน เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มผู้รับสารรู้สึกใกล้ชิด เหมือนกับพวกเขาได้มีส่วนร่วมอยู่ในการนำเสนอการ์ตูนนั้น ๆ ทำให้พวกเขาสนใจที่จะอ่านและเข้าใจการสื่อความหมายของการ์ตูนที่สื่อความหมายเกี่ยวกับการรณรงค์โรคเอดส์ที่กลุ่มองค์กรเอกชนนำไปเผยแพร่

2. การวิเคราะห์การใช้การ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration) ประกอบเรื่องราวให้สมบูรณ์ การ์ตูนประเภทนี้มักจะไม่มีความหมายในตัวเอง แต่จะเป็นตัวเสริมเรื่องให้น่าสนใจขึ้นเท่านั้น

หมวดของการวิเคราะห์การ์ตูนชุดนี้ ประกอบด้วย

- 2.1) สูตรรักของ ช.ชาย
- 2.2) ญ.หญิงรักเป็น
- 2.3) คุยเรื่องเอดส์กับ "แอคเซส"

จากการวิเคราะห์ส่วนของเนื้อหาผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาของสูตรรัก ช.ชาย ประกอบด้วยเนื้อหา 3 หัวข้อหลักคือ การให้ความรู้ และความเข้าใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยในเนื้อหาจะนำเสนอสิ่งที่ควรระวังของเพศชายในด้านต่าง ๆ มีการเน้นหนักเนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง คือการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย รวมถึงข้อคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องถุงยาง สังเกตได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาสูตรรัก ช.ชาย ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติเลย ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับการรับฟังการต่อรองของเพศหญิงก็มีปรากฏให้เห็นโดยให้ถามใจของตนคู่ก่อน และควรปรึกษากัน เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา เช่น การติดต่อของกามโรค และเอดส์ เป็นต้น

เนื้อหาของ ญ.หญิงรักเป็น ก็เช่นเดียวกันพบการนำเสนอเนื้อหา 3 หัวข้อคือ การให้ความรู้ และความเข้าใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ เนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงโดยการใช้ถุงยางอนามัยป้องกันทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ และเนื้อเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม การสร้างภูมิคุ้มกันมีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์

ส่วนเนื้อหาการสื่อความหมายของการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ของการ์ตูนคุยเรื่องเอดส์กับ

"แอคเซส" มีการนำเสนอเนื้อหาเพียง 3 หัวข้อเช่นกัน คือ การให้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ เนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง โดยการใช้อนุชาอนามัยป้องกันทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ และเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นใจและช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ ในการดูชุดนี้ ไม่พบเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน การสร้างทักษะทางสังคมมีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์

ผลการวิจัยการสื่อความหมายของการ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration) เพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ขององค์การเอกชน (NGOs)

ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า การ์ตูนที่นำมาใช้ในการสื่อความหมายในหมวดนี้ เป็นประเภทการ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration) ภาพการ์ตูนจึงเป็นเพียงภาพประกอบที่มีสัดส่วนการนำเสนอในเนื้อที่เพียงเล็ก ๆ ส่วนสำคัญของเรื่องอยู่ที่ตัวเนื้อหาทั้งหมด ถ้าผู้อ่านดูแต่ภาพการ์ตูนเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถเข้าใจการสื่อความหมายได้อย่างสมบูรณ์ การ์ตูนจึงใช้เป็นเพียงเพื่อพิกสายตาให้ผู้อ่านเกิดความผ่อนคลายและสนใจที่จะอ่านเนื้อหาต่อ ผู้วิจัยจึงสรุปการสื่อความหมายของการ์ตูนตามทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology) แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน (The Cartoon Code) และแนวคิดการสื่อสารเพื่อการสาธารณสุข ชุดนี้ได้ดังนี้ คือ

1. ส่วนใหญ่ยังคงพบการใช้รหัสที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ของตัวการ์ตูนที่นำเสนอ (Presentational Code) ประกอบกับรหัสย่อย (Sub-Code) ที่สำคัญคือรหัสการแสดงสีหน้าต่าง (Facial expression) ที่มีลักษณะที่ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย เป็นรหัสพื้นฐานที่ใช้สร้างบุคลิกลักษณะของตัวการ์ตูนให้มีความแตกต่างกันออกไป โดยนำเสนอสัญลักษณ์เกี่ยวกับการแสดงอารมณ์และหน้าตาของตัวการ์ตูนที่เป็นสากล และเข้าใจร่วมกันได้เป็นอย่างดี

2. มีการใช้รหัสย่อย (Sub-Code) อื่น ๆ เพื่อสร้างความหมายต่าง ๆ เช่น รหัสเกี่ยวกับเสื้อผ้าและลักษณะท่าทาง (Clothes and Appearance) รหัสเกี่ยวกับท่าทางและการเคลื่อนไหว (Gestures or Kinesics) รหัสเกี่ยวกับการสัมผัสร่างกาย (Bodily Contact) รหัสเกี่ยวกับการแสดงความใกล้ชิด (Proximity) และการแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ (Posture) ที่พบมากของการเสนอการ์ตูนชุดนี้คือ การแสดงท่าทางการจับมือ การกอด และการมีเพศสัมพันธ์ รหัสทั้งหมดจึงสามารถนำมาตีความเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของตัวการ์ตูนได้ด้วยความสัมพันธ์กันในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เป็นเพื่อน เป็นแฟน หรือเป็นภรรยา รหัสย่อย (Sub-Code) เหล่านี้จะเป็นตัวสื่อความหมายให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในระดับพื้นฐานได้

3. มีการใช้รหัสที่เสริมการสื่อความหมาย และเข้าใจในตัวเนื้อหา คือ รหัสทางภาษา (Language Code) การ์ตูนชุดนี้รหัสทางภาษาจะมีความสำคัญมากกว่าการนำเสนอภาพการ์ตูน เพราะหัวใจหลัก

ของการรณรงค์ชุดนี้ ถ้าเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงได้อ่านข้อมูลและความรู้ที่ต้องการนำเสนอมากกว่า รหัสทางภาษา (Language Code) จึงเป็นตัวที่กำหนดเรื่องราวให้ผู้รับสารสามารถอ่านและเข้าใจได้ในทันที

4. การสื่อความหมายส่วนใหญ่เป็นการสื่อความหมายตรง (Denotation) ที่สื่อความง่าย ๆ และเข้าใจได้โดยง่ายไม่ซับซ้อน

5. พบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ เริ่มจากสุตรรัก ข.ชาย เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งเจาะกลุ่มเฉพาะเพศชาย คือให้เข้าใจลักษณะโดยธรรมชาติแท้ ๆ ของผู้ชาย เช่น ผู้ชายอาจเกิดความรู้สึกทางเพศได้ หากเห็นสาวสวยแต่งกายวาวหวม เนื้อหาเกี่ยวกับการถามตัวเองสักนิด ก่อนตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเป็นอย่างไร ให้อยู่ยังชังใจ และนึกถึงความเสี่ยงและการเสียเงินโดยใช่เหตุ พบเนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง คือการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์โดยให้มีการวางแผนก่อนการร่วมเพศ เพื่อความสุขทางเพศเป็นไปอย่างปลอดภัยไร้กังวล โดยมีการนำเสนอทางเลือกต่าง ๆ เช่น รู้จักบริการของหญิงบริการแต่ละสถานที่ เตรียมถุงยางอนามัยไว้ใช้ทุกครั้ง ถึงแม้จะมั่นใจก็ขอให้มิดิตที่จะใช้ถุงยางอนามัย พบเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การไม่เที่ยวหญิงบริการ ไม่ยาก ถ้าตั้งใจจริง ทำกิจกรรมยามว่าง ออกกำลังกาย หรือใช้วิธีการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ความเสี่ยงจากขาประจำ ขาจร ไก่หลง และสัมผัสกัน และเนื้อหาลำดับสุดท้ายที่พบคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นการสร้างทักษะทางสังคม คือมีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์ โดยนำเสนอว่าให้ผู้ชายถามใจผู้หญิงว่าพร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ เพราะผู้หญิงและผู้ชายคิดเรื่องเพศแตกต่างกัน ผู้ชายนั้นพร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงเสมอ แต่ผู้หญิงอาจต้องการเพียงความใกล้ชิด ความอบอุ่น ก็มีความสุขแล้ว โดยให้ผู้ชายฟังเหตุผลของฝ่ายหญิง เพื่อเตรียมตัวและเตรียมพร้อมก่อนการมีเพศสัมพันธ์

6. ในการ์ตูนชุด ญ.หญิงรักเป็น พบการปูพื้นฐานและการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้ และเน้นเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเพศหญิง เช่น ให้ผู้หญิงรู้ถึงธรรมชาติของความรัก ความใคร่ ธรรมชาติความต้องการของผู้ชาย ธรรมชาติความต้องการของผู้หญิง โดยให้ถามใจตัวเองก่อนว่าพร้อมจะมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายคนนี้หรือไม่ ให้นึกถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา หลังจากมีเพศสัมพันธ์ เช่น ท้องติดเชื้อเอดส์ เป็นต้น พบเนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง คือการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงคิดว่าถุงยางอนามัยที่เกี่ยวกับผู้หญิงให้สร้างความคุ้นเคยกับถุงยางอนามัย เรียนรู้วิธีการใช้ให้ถูกต้อง พกติดตั้งไว้ให้พร้อมเมื่อผู้ชายของคุณลิ้ม พบเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม พูดคุย ซักถาม ต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทที่สุด คือจะ

ต้องมีการเรียนรู้นิสัย คุยกัันแบบเปิดใจกับผู้ชายที่คุณรัก โดยหาเวลาและโอกาสที่เหมาะสม โดยมี 3 ขั้นตอนในการต่อรองดังนี้ เริ่มจากข้อ 1. ชังใจ เราก็กไม่ถอดผ้า ข้อ 2. ผู้หญิงใช้มือช่วย เขาก็มีความสุขแล้ว ข้อ 3. ถ้าหยุดไม่ได้ผู้หญิงก็ควรจะต่อรองโดยให้ผู้ชายใช้ถุงยางอนามัยป้องกันในส่วนเนื้อหา ลำดับสุดท้ายที่พบคือ ให้ผู้หญิงพูดคุยเรื่องเอดส์กับคนที่คุณรัก เพราะเรื่องเอดส์ไม่จำเป็นต้องอาย และป้องกันคู่ของคุณให้พ้นจากเอดส์สำคัญที่สุด

7. ในการ์ตูนชุด คุยเรื่องเอดส์กับ “แอกเซส” พบการนำเสนอเนื้อหาลำดับแรกคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้ในเรื่องการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันในร่างกาย ให้ผู้อ่านรู้จักเม็ดเลือดขาว นำเสนออาการผู้ได้รับเชื้อไวรัสเอดส์ แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะติดเชื้อ กับระยะป่วยด้วยโรคเอดส์ ซึ่งจะแสดงอาการต่าง ๆ เช่น ปวดบวม มีไข้ ไอ หอบ ท้องเสีย และเกิดเชื้อราในช่องปากหรือตามเล็บ นำเสนอถึงช่องทางการติดเชื้อ คือ ทางเลือดและทางเพศสัมพันธ์ การตัดสินใจตรวจเลือดเป็นอีกเนื้อหาหนึ่งที่ถูกนำเสนอ เพื่อเตรียมตัวเตรียมใจกับผลของเลือดที่ออกมา การนำเสนอเนื้อหาความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงการติดเชื้อจากหญิงบริการ การใช้เข็มฉีดยาร่วมกันในการติดยาเสพติด ประการที่สองพบเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกัน โดยการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ เพราะการใช้ถุงยางอนามัยป้องกัน ปลอดภัยเกือบ 100% เนื้อหาลำดับสุดท้ายที่พบคือ เนื้อหาการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ โดยให้กำลังใจว่าถึงจะมีเชื้อเอดส์ ชีวิตยังมีความหวัง และควรปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อรู้ว่าติดเชื้อเอดส์แล้ว โดยแนะนำให้ดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์ งดการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ สร้างกำลังใจให้กับตนเอง และเน้นให้ผู้คนในสังคมรอบข้างที่ใกล้ชิดยอมรับและไม่รังเกียจ เพื่อที่จะได้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ

ผลการวิจัยการสื่อความหมายของการ์ตูน ชุด เอดส์ บันเทิง และความรู้ ของสำนักนายกรัฐมนตรีกการใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ของสำนักนายกรัฐมนตรีนั้น มีวัตถุประสงค์และการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างไปจากกลุ่มองค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) รวมทั้งการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างอีกด้วย จากผลการวิจัยที่ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ การ์ตูนชุด เอดส์ บันเทิง และความรู้ ดังนี้คือ แนวคิดเกี่ยวกับผู้ส่งสาร ทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology) แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน (The Cartoon Code) และแนวคิดการสื่อสารเพื่อการสาธารณสุข ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. การสื่อความหมายของการ์ตูนใช้รหัสที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก ที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ของตัวการ์ตูนในเรื่อง (Presentational Code) โดยจะแสดงอารมณ์และความรู้สึกทางสีหน้า (Facial expression)

2. มีการใช้รหัสย่ออื่น ๆ เช่น การแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Gestures or Kinesics) การแสดงลักษณะอาการ (Posture) และรหัสเกี่ยวกับเสื้อผ้าและลักษณะท่าทาง (Clothes and Appearance Code) ซึ่งถูกนำเสนอเป็นจำนวนมากในการดูเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

3. พบการใช้รหัสทางภาษา (Language Code) กำกับภาพการดูด้วยเสมอ เพื่อให้กลุ่มผู้รับสารเข้าใจตัวเนื้อหาจากรหัสทางภาษา เพราะการดูชุด เอดส์ บันเทิง และความรู้ เป็นการดูประกอบภาพ (The Cartoon Illustration) จุดสำคัญหลักจึงอยู่ที่ส่วนของเนื้อหา

4. พบการใช้ Representational Code เกี่ยวกับการอ้างอิงสิ่งที่ยูนอกเหนือจากตัวมันเอง เช่น ตกเปิด และชักกว่าว ทำให้เกิดความหมายแฝง (Connotative Meaning) มีผลทำให้เกิดการตีความหมายไม่ตรงกัน

5. พบเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการสาธารณสุขเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้ เริ่มตั้งแต่เอดส์คืออะไร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ความรู้เกี่ยวกับโรคมุคุ้มกันบกพร่องกับโรคมุคุ้มกัน และโรคแทรกซ้อนอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการติดเชื้อเอดส์และแนะนำความเชื่อที่ถูกต้อง เช่น การใช้โทรศัพท์ร่วมกันไม่ติดเอดส์ การอยู่บ้านเดียวกัน การกินอาหารร่วมกัน การโกนหนวด ดัดผม โดยใช้มีดโกน การไปเยี่ยมเขียนผู้ติดเชื้อเอดส์

6. พบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง โดยการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง และนำเสนอความเสี่ยงอื่น ๆ ให้ผู้รับสารได้รู้เท่ากัน นั่นคือ ก่อนแต่งงานควรปรึกษาแพทย์และตรวจเลือด ความเสี่ยงจากการดื่มสุราจนคุมสติตนเองไม่ได้ งดเที่ยวแหล่งบริการต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ เลิกการเข้าสู่บริการทางเพศเพื่อทดแทนคุณบิดามารดา นักเรียนนักศึกษาไม่ควรหาเงินโดยรับบริการทางเพศ และการขึ้นครุเป็นค่านิยมที่นำไปสู่การติดเชื้อเอดส์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแนะนำวิธีป้องกันในแง่อื่น ๆ อีก เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย (Safe Sex) เช่น การใช้ถุงยางอนามัยให้ถูกวิธี งดการทำ Oral Sex และการช่วยตนเองทางเพศ (Masturbation) เป็นวิธีที่ปลอดภัยที่สุด โดยนำเสนอให้กลุ่มวัยรุ่นหันมาสนใจกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น คณิตฯ กีฬา เพื่อลดความหมกมุ่นในเรื่องทางเพศ ซึ่งถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็แนะนำให้ใช้การช่วยตนเอง (Masturbation)

7. พบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ โดยเน้นที่ความเข้าใจและการช่วยเหลือให้เขามีกำลังใจและมีสุขภาพจิตที่ดี จะทำให้

มีชีวิตอยู่ได้ตามปกติเป็นเวลานาน

เป็นที่น่าสังเกตว่าการสื่อความหมายของการ์ตูนชุด เอดส์ บันเทิง และความรู้ ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกัน และการสร้างทักษะทางสังคมที่มีการซักถามต่อรองก่อนมีเพศสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยบางประการของการกำหนดวัตถุประสงค์การรณรงค์ของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ต้องการลดการแพร่ระบาดของเชื้อเอดส์ที่กำลังเพิ่มอย่างรวดเร็ว แผนการรณรงค์จึงไปเน้นเรื่องข้อมูลความเสี่ยงและการป้องกันโดยใช้ดูยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง และการดูแลผู้ติดเชื้อให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ

บทสรุป

เมื่อพิจารณาการใช้การ์ตูนทั้ง 2 ประเภทคือ การ์ตูนที่เป็นตัวผู้เรื่องราว (The Narrative Art Cartoon) และการ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration) แล้ว จะมีลักษณะการนำเสนอเรื่องการใช้รหัส (code) ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะการ์ตูนที่เป็นตัวผู้เรื่องราว (The Narrative Art Cartoon) จะมีการใช้รหัสที่หลากหลายมากกว่าการ์ตูนภาพ (The Cartoon Illustration) แต่ลักษณะของรหัสที่มีความคล้ายคลึงกันนั้น ส่วนใหญ่คือรหัสที่แสดงอารมณ์และความรู้สึก (Presentational Code) ที่ประกอบด้วยรหัสย่อย (Sub-Code) ต่าง ๆ เช่นรหัสของการแสดงสีหน้าและอารมณ์ (Facial expression) ที่สร้างบุคลิกของการ์ตูนต่าง ๆ ให้มีความแตกต่างกันไป มีการใช้รหัสย่อย (Sub-Code) อื่น ๆ เช่น รหัสเกี่ยวกับเสื้อผ้าและลักษณะท่าทาง (Clothes and Appearance Code) แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Gestures or Kinesics) รหัสแสดงการสัมผัสร่างกาย (Bodily Contact) รหัสเกี่ยวกับารแสดงความใกล้ชิด (Proximity) และรหัสการแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ (Posture) นอกจากนี้รหัสที่เกี่ยวกับภาพทั้งหมด ยังถูกกำกับด้วยรหัสทางภาษา (Language Code) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอธิบายเสริมภาพให้เข้าใจข้อมูลและเนื้อหาเกี่ยวกับการรณรงค์โรคเอดส์ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอวัฒนธรรมทางความคิดบางประการ เช่น การไม่สาธยายทางเพศของกลุ่มเสี่ยงเพื่อเป็นการเน้นย้ำ เนื้อหาของการรณรงค์และกลุ่มเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา มีการนำเสนอลูกเล่นและมุขตลก (Gag) ให้เกิดอารมณ์ขันกับผู้อ่าน และมีการนำเสนอการสื่อความหมายนัยตรง (Denotative Meaning) เป็นส่วนใหญ่ ส่วนความหมายนัยแฝง (Connotative Meaning) ก็มีบ้าง ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาในแง่ของการตีความเฉพาะกลุ่ม ซึ่งยังไม่ได้รับการยอมรับในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร

จากแนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ ทำให้ทราบตั้งแต่กระบวนการผลิต เจตนารมณ์ของผู้ที่เป็นตัวตั้งตัวตีที่ให้การสนับสนุน (The

Advocacy Role) รวมไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดตัวเนื้อหา ซึ่งเป็นการใช้แนวทางการสื่อสารเพื่อคนสาธารณสุขให้เป็นไปตามขั้นตอนของระยะการเผยแพร่สื่อการรณรงค์โรคเอดส์ นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจถึงกระบวนการสื่อความหมาย โดยการใช้สัญลักษณ์ (Sign) การใช้รหัส (Code) ต่าง ๆ ของการรณรงค์เพื่อที่จะสื่อความให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี

แนวโน้มการใช้การรณรงค์โรคเอดส์

จากการวิเคราะห์การใช้การรณรงค์สื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในกลุ่มขององค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) และสำนักนายกรัฐมนตรี ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2535-2539 ซึ่งเป็นช่วงของการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในกรณีเร่งด่วน จึงเป็นการใช้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรคเอดส์อย่างจริงจัง จึงมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์เป็นหลัก แต่ในปัจจุบันแนวโน้มต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมายก็เปลี่ยนไป โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน ซึ่งกลยุทธ์ในการรณรงค์ต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

ในการศึกษารุ่นนี้ทำให้พบลักษณะร่วมบางประการของการใช้การรณรงค์เพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ ดังนี้

1. พบลักษณะพิเศษของรูปแบบของการนำเสนอการรณรงค์เพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ การรณรงค์ได้ถูกนำมาเสนอแทนภาพถ่ายเพื่อไม่ให้เกิดความทรมานใจ และนำเสนอเข้าใจง่ายต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย

2. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกัน คือ กลุ่มผู้ใช้แรงงานบริการ เช่น กลุ่มพนักงานโรงงาน โรงแรม วินมอเตอร์ไซด์ อยู่ซ่อมรถ ไซท์ก่อสร้าง พนักงานขสมก. เป็นต้น ซึ่งในส่วนของกลุ่มเป้าหมายของสำนักนายกรัฐมนตรีอาจจะกินกลุ่มเป้าหมายที่กว้าง แต่ก็รวมกลุ่มผู้ใช้แรงงานบริการอยู่ในนั้นด้วย

3. เนื้อหาที่พบร่วมกันในการนำเสนอต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง พบเนื้อหา 4 ประการ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่ประชาชน เนื้อหาเกี่ยวกับการลดความเสี่ยง คือ การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความมั่นใจ และช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ให้อยู่ในสังคมได้ตามปกติ

ลักษณะร่วมบางประการเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำการรณรงค์มาใช้เพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้วางแผนการสื่อสารตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย ดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้สื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์นั้น เป็นการวางแผนของนักการสื่อสารที่ทำอย่างมีเป้าหมาย ดังนั้นการสื่อสารทั้งหลายที่ประสบความสำเร็จอย่างดี ย่อมจะต้องมีการนำ “กลยุทธ์” (Strategy) บางอย่างมาใช้

กลยุทธ์ทางการสื่อสารคือ การจัดระบบวิธีการต่าง ๆ ในการสื่อสาร ผู้ที่ส่งสารได้กำหนดวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อนำมาใช้ในการสื่อสารของเขากับผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย อันเป็นผลทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (สุครัก จรรยาวงษ์, 2532 : 77)

กลยุทธ์ของการสื่อความหมายโดยใช้การ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

การที่การ์ตูนถูกเลือกมาใช้เป็นกลยุทธ์ทางการสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ และจากการวิเคราะห์ภาพการ์ตูน และเนื้อหา (Text) ทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยพบกลยุทธ์ (Strategy) ที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้

1. การ์ตูนถูกหยิบมานำเสนอเพื่อใช้แทนภาพจริง ที่ไม่สามารถนำมาเสนอเป็นภาพถ่ายได้ เช่น ภาพที่แสดงการมีเพศสัมพันธ์ การ์ตูนจึงถูกนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงภาพลามกและอนาจาร
2. การ์ตูนถูกนำมาใช้สื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์เพื่อไม่ต้องการให้เรื่องที่น่าเสนอซีเรียส อยากให้มองเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาเพื่อสื่อความหมายเรื่องเอดส์เป็นเหมือนเรื่องที่ถูกกันสนุก ๆ มากกว่า
3. การ์ตูนถูกเลือกมานำเสนอ เพราะมันสนุก ง่ายต่อการเข้าใจ ทำให้คนสนใจและอยากอ่าน ทั้งนี้เพราะเอกสารเรื่องเอดส์ที่ผ่านมามีแต่เรื่องน่ากลัว จึงพยายามหารูปแบบใหม่ การ์ตูนจึงถูกเลือกมาเพื่อทดแทนได้
4. ทั้งการ์ตูนและเนื้อหานำเสนอในเรื่องเอดส์ที่เป็นเรื่องของผู้ติดเชื้อและกลุ่มเสี่ยง การ์ตูนนำเสนอได้ใกล้เคียงกับชีวิตเขา เขาอ่านการ์ตูนแล้วรู้สึกได้ประโยชน์
5. วิธีการใช้สื่อการ์ตูน เป็นวิธีการทำงานแบบคุยกกลุ่ม มีการแจกการ์ตูนหลังจากคุยกจบ กลุ่มเป้าหมายสามารถอ่านได้ด้วยตนเอง เพราะการคุยอย่างเดี๋ยวมันน่าเบื่อ จึงต้องมีสื่อประกอบการคุย ให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกตื่นเต้น และสนใจสื่อการ์ตูนเหล่านั้น
6. การ์ตูนถูกเลือกมาใช้รณรงค์โรคเอดส์เพราะกลุ่มเป้าหมาย ดูว่ากลุ่มเป้าหมายเขาชอบอะไร เขาสนใจอ่านอะไรอยู่ เพราะกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มแรงงานบริการ เขาสนใจอ่านการ์ตูนขำหัวเราะ ดังนั้นสื่อการ์ตูนจึงถูกนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์และนำเสนอให้ใกล้เคียงกับหนังสือการ์ตูนขำหัวเราะ เป็นต้น

การนำการ์ตูนมาใช้สื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ จึงเปรียบเสมือนดาบ 2 คม ที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับเจตนาารมณ์ของนักการสื่อสารที่ต้องการจะสื่อความหมายของเนื้อหา

ให้ออกมาในรูปแบบใด การ์ตูนเป็นเพียงสื่อหนึ่งที่ทำให้การรณรงค์นั้นประสบความสำเร็จผล

ข้อดีของการใช้การ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

1. การ์ตูนเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายอยากอ่านการ์ตูน การ์ตูนแสดงกิจกรรม ทำทางและอารมณ์ต่าง ๆ เพื่อประกอบการให้ความรู้ เกี่ยวกับโรคเอดส์ ทำให้เกิดความสนใจไม่น่าเบื่อเหมือนกับการอ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว
2. การ์ตูนช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น จดจำได้นานและแม่นยำ
3. การ์ตูนทำให้ผู้อ่านสนใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ทำให้เนื้อหานั้นมีชีวิตชีวา ได้รับความสนใจของผู้อ่านให้เกิดความสนใจที่จะติดตามอ่านเนื้อหาอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความสนุกสนาน รอยยิ้ม และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
4. การ์ตูนใช้เป็นสื่อเฉพาะกิจที่ให้ข้อมูลความรู้รายบุคคลได้ดี
5. การ์ตูนนำเสนอแทนภาพจริง ทำให้ภาพน่ารักและสื่อเรื่องทางเพศไม่ลามกอนาจาร

ข้อเสียของการใช้การ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

1. การ์ตูนที่ใช้รหัสเฉพาะกลุ่ม จะสื่อความเข้าใจเฉพาะกลุ่มสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันเท่านั้น ทำให้กลุ่มอื่นไม่เข้าใจการสื่อความหมายของการ์ตูนนั้นได้
2. การ์ตูนของสำนักนายกรัฐมนตรี ชุต เอดส์ บันเทิง และความรู้ นำเสนอเนื้อหาที่ขัดต่อความรู้สึกของคนในสังคม เช่น กรณีการช่วยตนเอง (Masturbation) ที่เรียกว่า “ชักว้าว” และ “ตกเบ็ด” ทำให้คนในสังคมมองว่าเป็นการดูถูก เพราะกรณีนี้เรื่องเพศยังเป็นเรื่องที่ต่อแหลม และยังมีความอ่อนไหวง่าย การสื่อความหมายของการ์ตูนจึงถูกมองในแง่ลบ (Negative) ได้
3. การ์ตูนมีข้อจำกัดบางประการ ในการนำเสนอรายละเอียดที่เหมือนจริงของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จึงไม่สามารถใช้ภาพการ์ตูนนำเสนอได้ เพราะจะทำให้ไม่เหมือนจริง และไม่น่าเชื่อถือ

กลยุทธ์การนำการ์ตูนมาใช้เพื่อการสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ ถูกนำมาใช้เพราะการ์ตูนสื่อออกมาแล้วง่ายต่อความเข้าใจ และสามารถทำให้ผู้รับสารเกิดการมีส่วนร่วมในการเข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมร่วมกันได้ และที่สำคัญคือต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ เช่น กลุ่มมอร์เตอร์ไซด์ กลุ่มหญิงบริการ กลุ่มสาวโรงงาน ฯลฯ การนำเสนอการ์ตูนจึงหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพที่เป็นภาพถ่าย ซึ่งจะดูจริงจังและน่ากลัวเกินไป ตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยโดยส่วนใหญ่แล้วเรื่องเพศได้รับการยอมรับและเปิดเผยมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้ยอมรับทั้งหมด การสื่อความหมายส่วนตัวของเรื่องเพศที่นำเสนอให้เป็นเรื่องลามก อนาจาร สังคมส่วนใหญ่ก็ยังไม่สามารถยอมรับได้ ดังนั้นการสื่อความหมายของการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์

จึงต้องขึ้นอยู่กับความพอดีของการนำเสนอเนื้อหาสาระและการสื่อความหมายที่เป็นรูปภาพให้เกิดการรับรู้และเข้าใจความหมายร่วมกัน การรณรงค์นั้นจึงประสบความสำเร็จ

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากผู้วิจัยจำกัดข้อมูลการศึกษาไว้ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ซึ่งได้ตั้งสำนักงานประสานนโยบายและแผนงานโรคเอดส์ จัดทำแผนพัฒนาและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ (พ.ศ. 2535 - 2539) และในช่วงนี้ทางองค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) ก็ได้เงินทุนมาจากต่างประเทศในโครงการ AIDCAP/USID ทำให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเฉพาะในช่วงนี้มาศึกษา แต่ตามความเป็นจริงแล้วการให้การรณรงค์โรคเอดส์ก็ยังคงมีการเผยแพร่ต่อมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการนำเสนอในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มอื่น ๆ เช่น คนอิสลาม ซึ่งบริบทของการนำเสนอภาพและเนื้อหาต่าง ๆ ก็จะถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการที่น่าจะหิบบกมาทำการศึกษาต่อไป และข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือ นักเขียนการ์ตูนบางท่านไม่สามารถติดต่อได้ในเวลาที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยพยายามติดต่ออย่างเต็มความสามารถแล้ว ท้ายที่สุดผู้วิจัยก็ได้ติดต่อสัมภาษณ์กับนักเขียนการ์ตูนที่มีบทบาทมากที่สุดในวงการเขียนการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์คือ คุณวัลลภ แม่นยำ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าพอเพียงต่อการนำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา "การวิเคราะห์การใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ (พ.ศ. 2535 - 2539) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปในอนาคตดังนี้

1. การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งแต่ศึกษาการสร้างและสื่อความหมายของการ์ตูนเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์เพียงอย่างเดียว ดังนั้นในโลกของการ์ตูนยังมีการ์ตูนที่ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรณรงค์ด้านอื่น ๆ อีก เช่น การ์ตูนรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อม, การ์ตูนรณรงค์การศึกษา ฯลฯ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกถึงกระบวนการสร้างและการสื่อความหมายตามกรอบแนวคิดทฤษฎี Semiology Analysis

2. ควรจะมีการศึกษาบทบาทของการ์ตูนประเภทต่าง ๆ เช่น การผลิตการ์ตูนเพื่อการค้า วางตำแหน่งการขายให้ติดตลาด เช่น การ์ตูนคิตตี้ การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์ ที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูนแล้วผลิตตัวสินค้าออกมาจำหน่าย ว่ามีรูปแบบการนำเสนออย่างไร ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Postmodern ซึ่งมีความน่าสนใจ และยังไม่เคยมีใครศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง

3. การ์ตูนเป็นสื่อที่นำเสนอวัฒนธรรมความคิดบางประการที่ขึ้นหัดและคงอยู่มาเป็นเวลายาวนาน เป็นสื่อหนึ่งที่น่าจะมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านพัฒนาการความเป็นมาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูล (Documentary) ภาคเอกสารที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งของผู้ที่จะศึกษาและค้นคว้าต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย